

onderdrukken zal de staatsmacht, het orgaan der heersende klasse tenslotte in een tijdperk van revoluties te gronde gaan. De overwin-
nende arbeidersklasse bouwt de nieuwe communistische maatschappij
op en organiseert de arbeid volgens het beginsel der arbeidersraden.

De bevrijding van de arbeidersklasse kan alleen haar eigen werk zijn.

(1933)

De omwenteling in Duitsland

De sociaaldemocratische catastrofe

De Nemesis der geschiedenis heeft de Duitse sociaaldemocratie achterhaald. Zelden was de ineenstorting van een politieke beweging zo verdiend, zo het directe gevolg van haar verraad, als hier het geval is. Wat de Duitse sociaaldemocratie heeft misdaan aan het proletariaat wordt haar thans terugbetaald door de Hitlerpartij.

Hoever zullen we teruggaan? Tot in de negentiger jaren, toen gelijk met het begin van de voorspoed het vergif van het reformisme geleidelijk binnensloop? Tot 1914, toen de sociaaldemocratie in alle landen het proletariaat onder het juk bracht van het burgerlijk nationalisme en van de oorlog?

Beginnen we met 1918 toen de ineenstorting van het Duitse imperialisme tijdelijk de macht in de handen der arbeiders legde. Sociaaldemocratische partijleiders traden in november 1918 als volkscommissarissen aan het hoofd van de regering. De arbeiders verwachtten socialistische maatregelen. Een werkelijk proletarische klassenstrijdpartij had als opgave gezien: de nog niet volkomen macht van de arbeidersklasse uitbreiden en bevestigen in een sterke dictatuur, de bezittende klasse en de officieren ontwapenen, het kapitaal aangrijpen met sterke hand. De sociaaldemocratie haastte zich door het bijeenroepen van een nationale vergadering in Weimar de macht in handen te spelen van de bourgeoisie. De voorhoede der arbeiders, die de massa's poogde te bewegen tot de organisatie van de proletarische revolutie, liet ze door de generaals met behulp van de gewapende bourgeoisie neerslaan en ze bevestigde deze 'overwinning' met het vermoorden van de revolutionaire leiders Rosa Luxemburg en Karl Liebknecht. Als regering van de nieuwe republiek beschermde ze het Duitse kapitaal opdat het gelegenheid kreeg zich te herstellen, en hield bij opkomende bewegingen der arbeiders de massa's rustig met Eberts woorden: 'Dit is het socialisme'. Ze liet de bourgeoisie haar macht vestigen en uitbreiden en werd tot dank, toen ze niet meer nodig was, uit de ministerbaantjes gezet — wat

haar er niet van terughield de nieuwe regeringen naar beste krachten te ondersteunen, onder de leuze: 'Anders komt de wolf, de reactie, het fascisme.'

Reeds gedurende deze gehele tijd woedde de kapitalistische wolf. Het kapitaal handelde zoals het geheel in overeenstemming met zijn natuur altijd handelt. Door zwendel en speculatie, concentreerde het alle bezit in zijn hand; door geldoperaties, door inflatie en deflatie onteigende het de middenlagen der bevolking en verarmde het het kleinburgerdom. Door uiterst ver doorgevoerde rationalisering van de industrie wierp het de arbeiders bij massa's op de keien, zodat reeds voor de crisis, toen de rest van de wereld nog voorspoed kende, in Duitsland een schrikbarende werkloosheid heerste. De wrok der kleinburgerlijke massa's richtte zich tegen het regeringssysteem; reactionair en anti-kapitalistisch tegelijk — daar de socialistische partij als zaakwaarneemster en helpster van het grootkapitaal optrad — vond hij zijn uitdrukking in de omhoogkomende nationaal-socialistische beweging.

In deze beweging vonden meerdere stromingen elkaar. De terzijde gestelde officieren van het oude leger, door de gedwongen legerbeperking uit hun baantje geraakt, door de revolutie van 1918 uit 'dank van het vaderland' bedrogen, haatten de republiek als de belichaming van hun nederlaag en het verlies van hun machtspositie van voorheen. De academische intelligentie, beschermster van de nationaal-trotse ideologie, zag zich bedreigd in haar aanspraak op ambtelijke baantjes en in de vrije beroepen door de toevloed uit de republikeinse en joodse kringen waartegen ze dikwijls in ijver en intellectuele begaafdheid niet opkon.

Met haar verenigden zich de ten onder gaande middenstanders die in het 'joodse' grootkapitaal der warenhuizen en banken de oorzaak van hun ondergang zagen. Als dan in 1929 de wereldcrisis inzette, zwol de stroom van al deze vernietigde of bedreigde existenties aan tot een vloed die tenslotte het gehele parlementaire regiment wegspoelde.

Dat zou in het geheel niet mogelijk geweest zijn als niet ten laatste het grootkapitaal het nationaal-socialisme als werktuig in zijn dienst had genomen en het door zijn ondersteuning aan de macht geholpen had. Slechts door de grote toelagen van de kant van het grootkapitaal was de reusachtige ontwikkeling van de pers, van het propa-

ganda- en partijapparaat mogelijk die deze groei veroorzaakten.

Voordien had het grootkapitaal geen belang bij het nationaal-socialisme, omdat het onder de republikeinse regeringen zijn rijkdom ongehinderd kon vergroten en al zijn belangen doen gelden. Toen echter de wereldcrisis kwam en deze steeds erger werd, moest het kapitaal voor zijn eigen belangen vechten. Elk kapitaal afzonderlijk wordt bedreigd door bankroet; voor allen tesamen bestaat de gemeenschappelijke uitweg van vermindering van alle kosten die op de produktie drukken: verlaging der lonen. De lonen werden door een tariefovereenkomst wettelijk beschermd en hoewel deze bescherming in de praktijk van de scheidsgerichten steeds weer geschonden werd, werkte ze toch als een hindernis voor de algemene loonsverlaging. Daarbij kwam de werklozenondersteuning, overigens voor het eerst door de arbeiders opgebouwd met eigen middelen; deze moest er ook voor zorgen, de arbeidskrachten die het kapitaal in de eerstvolgende opbloei nodig heeft, beschikbaar te houden. De zaak is thans echter anders geworden. Het Duitse kapitaal laat de oude eerezucht varen een belangrijk industrieel exportland voor de wereldmarkt te zijn; het trekt zich terug in een zekere autarkie, waarbij de binnenlandse markt de hoofdzaak en de industriële export bijzaak wordt. Dus: het kapitaal wil de kosten van de werklozenondersteuning niet meer dragen, en wanneer bovendien de overtollige proletariërs te gronde gaan, des te beter.

Voor deze aanval op het proletariaat heeft het kapitaal troepen nodig. De officiële weermacht van de staat, de rijksweer en de politie, zijn niet voldoende; ze vormen een te klein speciaalcorps, dat hoogstens later dienst kan doen als regelmatige kern. Het heeft nodig een groot vrijwillig massaleger. En dit vindt het in het nationaal-socialisme. Hier waren in geleidelijke opbouw de troepen verkregen, begeesterd door de ideologie van het nationalisme, dat steeg tot hoogste hartstocht, zich aanpassend aan de stevige discipline van een militaire organisatie, vol burgerlijke haat tegen het arbeiders-socialisme en het 'marxisme' — Hitler kon niet vermoeden hoe weinig de sociaaldemocratische en communistische partij met het werkelijke marxisme gemeen hadden. In hen heeft het kapitaal de strijdbenden gevonden en verder grootgemaakt die het tegen de arbeidersklasse nodig had: geen enkele van de door de staatsmacht gerecruteerde soldaten is op den duur betrouwbaar tegen het volk, behalve een van

klassehaat vervulde kleinburgerlijke massa, voor de klassenstrijd in het leven geroepen en bewapend. Toen dan ook de druk van de crisis en de macht van de propaganda het nationaal-socialisme tot de machtigste partij maakte, heeft het verbonden grootkapitaal en jonkerdom haar leider rijkskanselier gemaakt. En zijn eerste werk was het neerslaan van de sociaaldemocratie en van de communistische partij.

Men heeft zich er over verbaasd dat de sociaaldemocratie zich zo terzijde liet stellen zonder een spoor van verzet. Twee soldaten, zo hoonde een tegenstander, waren voldoende om hen uit hun machtspositie, het Berlijnse politie-presidium, te gooien. Zij, de miljoenenpartij die zichzelf en anderen poogde wijs te maken dat zij de arbeidersklasse was of althans vertegenwoordigde, haar voorhoede, haar strijdorganisatie. Geen arbeider stak een hand voor haar uit; en ze deed niet eens de poging de arbeiders daartoe op te roepen. Ze was niet in staat tot strijd en ze wist dat ze er niet toe in staat was. Ze was geworden tot façade waarachter zich een zo vermolmd en verweerd bouwsel bevond, dat het bij de eerste slag van de tegenstander in puin viel. Als geranselde honden zaten de sociaaldemocraten in de Rijksdag en wisten niet anders naar voren te brengen dan dat ze toch nog zo slecht niet zijn — in nationale betekenis — als men ze voorstelt. En als Hitler ze toesnauwde: veertien jaar zitten jelui hier en het Duitse volk heeft van jeluis mysterieuze socialisme niemandal gezien — sloeg hij de spijker precies op de kop. Niet hun socialisme doch hun gebrek aan socialisme was de oorzaak van hun val.

Eén nederlaag is op zichzelf niet erg, de arbeidersklasse zal nog dikwijls nederlagen lijden wanneer ze met onvoldoende kracht de strijd moet opnemen tegen het sterkere kapitaal, en zulke nederlagen zijn oorsprong der latere overwinningen. Maar dit was een ineenstorting, geen strijd, omdat de sociaaldemocraten de arbeiders slechts kiezen en niet revolutionair strijden geleerd hadden. Hoe kon ze ook: zij die zelf de revolutionaire strijd der arbeiders neersloeg — voor de bourgeoisie. De ondergang moge tragisch schijnen als men aan Bebel en Liebknecht, aan de vele strijders uit het verleden denkt, die met opofferende arbeid indertijd de sociaaldemocratie opbouwden. Maar de wereld gaat verder en wat voor het verleden een ideaal was, wordt de toekomst een hindernis. De sociaaldemocratie is een

oude stervende tak aan de boom der arbeidersbeweging en klein, beneden hem, tot nu toe door hem verdrukt, spruiten de nieuwe loten.

Het einde van de communistische partij

De geschiedenis van de Duitse communistische partij toont ons het beeld van een organisatie die geroepen scheen tot het bevorderen en leiden van de proletarische revolutie in West-Europa maar reeds in haar jeugd ontaardde tot een slechts schijnbaar revolutionaire partij. Ze ontstond uit de kleine groepen die tijdens de wereldoorlog in de meest scherpe oppositie tegen de sociaaldemocratie door revolutionaire propaganda en actie het oorlogsimperialisme van de bourgeoisie bestreden.

Gedurende de revolutionaire bewegingen na de oorlog, onder het aanvurend voorbeeld van de Russische revolutie, sloten ze zich aaneen tot de KPD, die de klassenstrijd voor de doorvoering van de proletarische revolutie in West-Europa in haar vaandel schreef en massa-actie en sovjet-systeem stelde in de plaats van parlementarisme en vakverenigingen.

Doch de acties der arbeiders werden met geweld neergeslagen en de dapperste leiders, Liebknecht en Rosa Luxemburg, vermoord. De Duitse communisten stonden voor de vraag hoe hun politiek verder te voeren. De meerderheid in de partij zag in dat de revolutie in West-Europa een langduriger proces zou zijn, waarin de arbeidersklasse door een grondige verlichting en door de praktijk der massa-acties langzamerhand de macht moest opbouwen om de bourgeoisie te overwinnen. En dat daartoe in de eerste plaats nodig was het overwinnen der parlementaire illusies en van de leidersheerschappij der vakbonden. Maar de belangen van Rusland stonden hier tegenover. Rusland werd ernstig in het nauw gebracht door de aanvallen van de door West-Europa ondersteunde witte legers en het had de hulp nodig der Westeuropese arbeidersmassa's, die door druk op haar regeringen deze moesten terughouden van verdere aanvallen. De Derde Internationale, gevormd uit de vele communistische partijen in Europa, werd tot orgaan van deze politiek. Te dien einde moesten zo groot mogelijke arbeidersmassa's snel voor de partij gewonnen en losgemaakt worden van hun sociaaldemocratische leiders; dus het parlementarisme toepassen en lid worden van de vakverenigingen om

deze zoals dat heet te revolutioneren, dat wil zeggen: de oude leiders door nieuwe, Rusland vriendschappelijk gezinde vervangen. Onder de invloed der door Moskou gezonden Russische partijvertegenwoordigers, met gebruik making van het geldelijk afhankelijk zijn van Moskou, werden in 1919 de vertegenwoordigers van een Westeuropese revolutionaire tactiek er uitgeworpen en stelde de KPD zich op de grondslag van het 'revolutionair' parlementarisme en de vakbondentactiek.¹⁴

Sedert is de KPD het Duitse filiaal van Moskou gebleven. Daarbij werden haar opvattingen en tactiek niet alleen bepaald door de Russische belangen doch tevens door het Russische voorbeeld. De revoluties in West-Europa moesten gemaakt worden naar het voorbeeld dat Rusland gaf. Het grote verschil – in West-Europa een hoog ontwikkeld kapitalisme waar een ontwikkeld proletariaat als meerderheid van de bevolking door het geven van zijn gehele klassekracht de machtige bourgeoisie te overwinnen heeft, in Rusland een primitief boerenland met een minderheid van industrie-arbeiders – werd daarbij over het hoofd gezien. Rusland waar een ongeschikte, verouderde regering en een zwakke bourgeoisie door de arbeiders met behulp der boeren omvergeworpen was, kon als boerenland slechts door een krachtige centrale bureaucratie geregeerd worden, die als opgave had de snelle industrialisering van het land. Zo werd de bolsjewistische partij, (met name) haar bureaucratie, tot landsregering; de industrie werd staatsorgaan en de arbeiders stonden in dienst van de staats-industrie. Dit zich in Rusland ontwikkelende systeem van staatskapitalisme kreeg de traditionele naam van communisme; en de zo onkenbaar geworden 'communistische' leer bepaalde opvattingen en doel van alle bij de Derde Internationale aangesloten communistische partijen.

De dictatuur van het proletariaat wordt tot werkelijkheid in de dictatuur van de communistische partij

Deze stelling vormt haar grondslag. In de plaats van de zelfheerschappij van het gehele proletariaat treedt de heerschappij van de partij over het proletariaat. De revolutionaire minderheid, niet de gehele klasse maakt de revolutie. Het is de communistische partij, niet de proletarische massa, die de bourgeoisie overwint en daarna het socialisme doorvoert – en in dit socialisme, weer als in Rusland,

de partijbureaucratie als leider, de arbeiders als gehoorzame handen. Natuurlijk speelt ook de massa haar rol, namelijk als meeloper, als gevolg, als aanhanger. Ze hoeft niet zelf vervuld te zijn van klaar revolutionair inzicht, ze heeft slechts de parolen der leiders op te volgen. Als ze slechts in doorslaggevende ogenblikken meegesleept kan worden, en door haar druk de tegenstand breekt en de partij aan de overwinning helpt, dan heeft ze haar opgave vervuld.

Het bedrog der massa's is de hefboom van de wereldrevolutie, zo werd deze opvatting reeds in 1919 gekarakteriseerd.

Massa's winnen als aanhanger, opdat de partij machtig wordt en haar doel kan doorzetten – dat is het doel van het 'revolutionair' parlementarisme. Naar kwaliteit staat het dus nog beneden het oude sociaaldemocratische parlementarisme, waar opvoeding der massa's tot klassebewustzijn en tot democratische zelfstandigheid, het geproclameerde doel was. Het had niet meer nodig als in heftige redevoeringen de sociaaldemocratische eisen te overtroefen; maar juist door deze tegenstelling met de voorzichtige, gluisperige methode van die partij kreeg het een revolutionaire schijn en kon het de opstand van de door het kapitaal verdrukte arbeiders – natuurlijk geheel zonder gevolg blijvende – tot uitdrukking brengen. Dit woordradicalisme was voor de KPD geen beletsel gelijktijdig in pogingen tot coalitie en baantjespolitiek het afwezig zijn van een principe in haar schijn-revolutionair parlementarisme te bevestigen.

Massa's als aanhangers winnen was ook het doel van haar vakverenigingspolitiek. In plaats aan de massa's te tonen dat de vakbonden tegen het grootkapitaal onbruikbare wapens zijn en dat hier de strijd der massa's nodig is die door direct van de arbeiders afhankelijke actiecomité's, arbeidersraden, geleid worden en zich steeds uitbreiden, poogde ze de leiding der vakbonden in handen te krijgen. Kon ze de bestaande bureaucratie weg ruimen – doordat ze de machteloosheid der vakverenigingen toeschreef aan de ongeschiktheid of de kwade wil van deze mensen – dan had ze een massa-apparaat in handen gekregen dat haar partijmacht geweldig zou doen toenemen. In al de door Moskou bepaalde wijzigingen van haar vakverenigingspolitiek – nu erin om de leiding te veroveren, dan eruit om zo groot mogelijke delen als RGO (Rode Vakverenigings Oppositie)¹⁵ te doen afbrokkelen –, de leidende gedachte was steeds: aanhangers winnen, en daarmee partijmacht. Waar een conflict uitbrak tussen arbeiders

en kapitalisten, mengden ze zich hierin, niet om als de sociaaldemocraten te sussen, maar om de strijd aan te vuren; doch hierbij was hun doel niet de zelfstandige strijtleiding der arbeiders te ondersteunen, doch de leiding van de strijd zelf in handen te krijgen. Als de partij een stakingsleiding aangesteld had, noemde ze dat: leiding van de strijd door de arbeiders zelf — juist zoals in Rusland het commando van de fabrieksdirecteur over de arbeiders betiteld wordt met: zelfheerschappij van de arbeidersklasse door middel van de communistische partij.

Massa's winnen als aanhanger — daartoe greep ze niet alleen naar het parlementarisme dat altijd nog ontspruit aan een oude socialistische traditie. Toen tijdens de Ruhr-bezetting het nationalisme hoog golfde, deed ze ook in nationalisme, bood zich de *Stahlhelm*¹⁶ aan en liet in de Rijksdag de nationalistische partijen een bondgenootschap aanbieden. Weliswaar moet ter verontschuldiging gezegd worden, dat ze hier niet zondigde uit eigen wil, doch gehoorzaamde aan een gebod van Moskou.

Wat hier op ontstellende wijze zichtbaar werd, was dat zelfs de meest eenvoudige wet van de proletarische klassenstrijd tegen de bourgeoisie opzij gesteld werd voor de directe eisen van de Russische staatspolitiek. Men vraagt zich af hoe de Duitse communisten dit alles slikten. Waren ze zo blind, dat ze de tegenstelling in deze gehele tactiek tot de voorwaarden van de klassenstrijd in een grootkapitalistisch land niet zagen?

Zeker, regelmatig gingen nieuwe groepen partijleden in oppositie, en werden even regelmatig uit de partij gezet, maar doordat geen principieel inzicht doch verontwaardiging over een praktische zaak de oorzaak was, bleven die afgebrokkelde groepen meestal halverwege steken. De materiële afhankelijkheid van Moskou, tesamen met de machtige traditie van de Russische revolutie, belette de geestelijke ontwikkeling tot een eigen zelfstandig standpunt. Doordat zij die bezwaren hadden de door de Russische belangen bepaalde tactiekveranderingen mee te maken, uit de partij gegooid werden, bleef slechts over het buigzame gevolg der partijleiders zonder principe, steeds weer aangevuld door jongere arbeiders wier strijdlust en revolutionaire dadendrang, zich liet meeslepen door schijn-communistische leuzen. Hun geestdrift en overgave, niet geleid door eigen inzicht, werd daarbij tot gehoorzaam partijfanatisme dat iedere werkelijk communistische

kritiek neersloeg.

Uit zulke aanhangers werden bewapende strijdgroepen gevormd in navolging van het Russische rode leger. De KPD veronderstelde zo de kern te vormen van het leger waarmee ze eens de macht veroveren zou. Hiermede is het beeld compleet: inplaats van de arbeidersklasse die door het opbouwen van haar eigen geestelijke en organisatorische massakracht zich in staat stelt de bourgeoisie te overwinnen en haar heerschappij over de samenleving op te bouwen — een partij die geleid door partijleiders, met de massa als onwetend gevolg en met een gewapend partijcorps de bourgeoisie meent te kunnen overwinnen. Alsof zulk kinderlijk soldaatje spelen, op welke wijze dan ook, op zou kunnen tegen de militaire macht die de bourgeoisie zich met haar kolossale staats- en financiële middelen kan verschaffen.

Als ten laatste de bourgeoisie optrad, het nationaal-socialisme groot maakte en de macht gaf, stortte het gehele schijn-revolutionarisme ineen. Toen bleek hoe al deze jonge geestdrift misbruikt en op dwaalwegen was geleid. Inplaats van ze te maken tot klassenstrijders met helder inzicht, waarmede niet een grootschreeuwerige maar werkelijk revolutionaire arbeidersbeweging opgebouwd had kunnen worden, heeft ze hen gemaakt tot blinde werktuigen voor haar partijdoel. De vele duizenden communisten die thans in concentratiekampen mishandeld worden, zijn slachtoffer van de valse politiek der KPD die de Duitse arbeidersklasse slechts onmacht gebracht heeft. Offers in de eerste plaats gebracht aan de machthebbers in Rusland, die de belangen van het Westeuropese proletariaat en van de wereldrevolutie achterstelden bij haar eigen belangen. Offers ook aan al die woordvoerders die een twaalfstal jaren geleden, ondanks alle waarschuwingen, de KPD voerden op deze noodlottige weg.

Het wordt het Duitse — en internationale proletariaat niet makkelijk gemaakt de weg naar de bevrijding te vinden. De sociaaldemocratie die het in de eerste vijftig jaar opbouwde, zette zichzelf om in een hervormingspartij in dienst van de bourgeoisie. De KPD die daarna werd opgebouwd door de revolutionaire elementen, zette zich al spoedig om in een slechts schijnbaar revolutionair werktuig van het Russische staatskapitalisme.

Het proletariaat zal weer opnieuw moeten beginnen.

De strijd tegen Hitler

Met het grijpen van de macht door het nationaal-socialisme treedt een keerpunt in in de Duitse arbeidersbeweging. Een strijdtactiek is ineengestort, een ontwikkelingsperiode van een halve eeuw is afgesloten; een nieuwe periode begint.

De Duitse arbeidersklasse is in eenmaal beroofd van wat zij tot nu toe beschouwde als de eigenlijke strijdwijzen. Dat de parlementen uitgeschakeld zijn, is daarbij niet het wezenlijke, want de arbeiders hadden toch al vier jaren lang niet gestemd en slechts de redevoeringen der parlementariërs aangehoord; Van meer betekenis is dat de meest eenvoudige burgerlijke vrijheden haar ontnomen zijn, het recht tot vrije meningsuiting, de vrijheid van drukpers, de vrijheid tot vergaderen. Wat haar direct treft, is dat haar meest vanzelfsprekende opvattingen die voorheen, en thans nog overal in de wereld, vrij besproken en verspreid worden, als verraad vervolgd en bestraft worden.

Daardoor is de arbeidersbeweging vóór alles verlamd en door gebrek aan openlijke verstaanbaarmaking geestelijk gedesorganiseerd. Doch ze zal als de eerste verdoving geweken is, moeten komen tot een nieuwe oriëntering. Daarbij zal ze zonder twijfel eerst een tijd moeten doormaken van vergissingen en verwarringen voordat ze de weg tot nieuwe strijd gevonden heeft.

Geweld van boven roept soortgelijk geweld van onderen op. Als elk socialisme en communisme als misdaad wordt vervolgd en de heersers de natuurlijke grens tussen politiek en misdaad verschuiven, kan het niet uitblijven dat ook de vervolgdene deze grens verschuiven en als politiek strijdmiddel toepassen, datgene wat anders misdaad heet. Waar openlijke werkzaamheid onmogelijk is, zal deze vervangen worden door een tactiek van samenzwering. Waar de georganiseerde strijd geworgd wordt, zal de ongeorganiseerde daad van persoonlijk geweld te voorschijn treden.

Hoezeer zoets als reactie begrijpelijk moge zijn, evenzeer moet er de nadruk op gelegd dat de zaak van de bevrijding van het proletariaat daarmee op geen enkele wijze gediend is.

De strijd van Hitler tegen het zogenaamde marxisme is de strijd van het op de gehele bourgeoisie steunende grootkapitaal tegen de arbeidersklasse. De strijd tegen Hitler, is de strijd tegen het grootkapitaal, en daardoor tegen de gehele bourgeoisie. Deze strijd kan slechts door de arbeidersklasse als geheel, door haar optreden als massa worden

gevoerd. Daden van afzonderlijke personen, individuele daden, hoe geestdriftig ook, kunnen de arbeidersklasse niet bevrijden, ze kunnen de macht van het kapitaal niet aantasten, ze kunnen de bourgeoisie nauwelijks treffen.

En wanneer een persoonlijke daad de bourgeoisie eens merkbaar treffen zou, zou dit des te erger zijn; bij de arbeiders zou dan de waan kunnen opkomen dat de heerschappij van het kapitaal op andere wijze dan door de massastrijd van het proletariaat omvergeworpen zou kunnen worden.

In ieder geval, het geweld van onderen zal zeldzame uitzondering zijn. Over 't algemeen zal de reactie op geweld van boven aanvankelijk ontmoediging en desertie zijn. Door de socialistische en communistische partijtactiek van de laatste tiental jaren volkomen weerloos gebleven, voelen de arbeiders zich overweldigd door de zich voor hen torenhoog verheffende macht van de reactie. De oude idealen van het socialisme, door gebrek aan de bezielende praktijk van een revolutionaire klassenstrijd, doen tegenover de aanvalskracht van het fascisme aan als een dode klaagzang. Het algeheel in gebreke blijven, het ongeschikt zijn der partijen voor de strijd bij deze eerste aanval, heeft diepe ontgoocheling veroorzaakt bij hen die tot nu toe die partijen aanhingen. En het overlopen van de sociaal-democratische 'Rijksbannier'-leden¹⁷ naar de *Stahlhelm*, — een overlopen zo sterk dat de leiding er door verontrust werd — toont hoe weinig innerlijke verandering nodig was voor de verandering van de uiterlijke kleur. De afbrokkeling zal nog verder gaan; de arbeidersbeweging heeft haar laagste punt nog niet bereikt. En meer nog als de materiële, is de geestelijke kracht van de oude organisatie vernietigd. Geheel opnieuw, met jonge krachten zal het communisme opgebouwd moeten worden. Vooral links-communistische groepen zal daarbij een belangrijke opgave ten deel vallen. Ze hebben door hun kritiek op de oude partijen de gedachten verhelderd, de oorsprong van de huidige catastrofe reeds vooruit aangetoond, en de revolutionaire tactiek van het proletariaat ontwikkeld en gepropageerd. Ook als ze door vervolging en door het afsnijden van alle mogelijkheden zich openlijk uit te spreken niet georganiseerd kunnen optreden; ze bezitten in de literatuur van de AAU, de RKG¹⁸ en de KAP zoveel discussie- en studiemateriaal dat thans in het licht van de nieuwe ontwikkeling een grotere betekenis verkrijgt, dat ze zich zonder veel moeilijkheden en wrijving in de nieuwe situatie aanpassen

en haar opvattingen in haar naaste omgeving verbreiden kan. Voor haar is het in de eerste plaats nodig een overzicht te krijgen over de ontwikkelingsmogelijkheden van de proletarische strijd.

Daarbij moet gedacht worden dat de geweldpolitiek van boven en het afschaffen van alle burgerlijke vrijheden geen blijvende toestand van rust kunnen vormen. Voornamelijk doordat de arbeidersklasse een zó talrijke, een het produktieve leven beheersende en zich overal bewegende klasse vormt, dat de verspreiding van revolutionaire ideeën, wanneer de verhoudingen ze eisen, niet te beletten is. Wordt ze tot illegaliteit gedwongen dan zal ze de illegaliteit als wapen gebruiken om zich de nodige vrijheid van beweging te verschaffen. Zeker is de toestand van het ogenblik niet te vergelijken met die van onder het socialistische bewind, daar thans niet alleen wat staatspolitie doch een gehele haat tegen het communisme vervulde nationaal-socialistische massapartij achter haar jaagt en spioneert. Doch daarentegen zijn thans de arbeidersmassa's meer geconcentreerd en wanneer al niet elke fabriek zo kan toch elk stempellokaal makkelijk worden tot een hard can revolutionaire verlichting. Dit hangt af van de mate waarin de materiële verhoudingen tot de strijd drijven.

Wat tot nu toe in het nieuwe Duitsland plaats vond, was slechts voorbereiding. De aanval op de communistische- en socialistische partij deed slechts dienst om de dictatuur te vestigen en niet te worden gehinderd bij verdere acties. De aanval op de klasse komt nog. De aanval op de arbeidersklasse is het doel van de nationaal-socialistische revolutie. Het program van de autarkie betekent duurder worden van de levensmiddelen, verlaging der lonen en ondersteuning, inkrimping van de export-industrie, uit de weg ruimen van het overtollige proletariaat.

De Duitse arbeidersklasse is tegenover de aanval geheel op zichzelf aangewezen. Wat ze zich als beschermende organisaties schiep, ontvalt haar thans. Haar socialistische woordvoerders benevens haar pers, die de laatste jaren reeds regelmatig tekort schoten, zijn volkomen de mond gesnoerd. De vakbonden, die vroeger reeds regelmatig met de ondernemers tegen de belangen der arbeiders overeenkomsten afsloten, zijn doende zich geheel en al te onderwerpen aan het nationaal-socialisme en zich aan te passen als direct orgaan van het grootkapitaal in het Derde Rijk. De verraderlijke organen van bescherming waarin de arbeiders nog altijd hun vertrouwen stelden, vallen weg. De arbeiders

hebben niets meer dan zichzelf, dan hun eigen klassekracht. Door de nood worden ze daarheen gedrongen, waar de enige waarlijke bron van hun kracht ligt en altijd lag, naar de strijd als proletarische massa.

Reeds sedert meerdere tientallen van jaren wisten de revolutionaire arbeiders dat het proletariaat de heerschappij van het kapitaal slechts door massa-acties kan doen ineensstorten. Door de macht van het parlementarisme heeft de toepassing daarvan steeds verhinderd. De leiders waren bevreesd voor revolutionaire acties waarin hun organisaties verwoest konden worden. En de massa's gaan deze moeilijke, offervolle weg van de massastrijd niet zolang ze geloven langs een makkelijker weg tot het doel te kunnen komen. De sociaaldemocratie met haar invloed, haar tradities, haar parlementarisme, versperde als een zwaar blok de weg naar een nieuwe tactiek.

Thans is het oude vergane blok ineengevallen en weggeruimd, thans is de baan vrij naar de tactiek van de revolutionaire massa-strijd. Het grootkapitaal zelf heeft de illusies van het proletariaat stukgeslagen, heeft het schijnwapen van het parlementarisme gebroken en daardoor zelf het proletariaat de enige weg opgeduwd, waar klasse tegen klasse vechten zal om de beslissing.

De strijd tegen Hitler, dat wil zeggen de strijd tegen het grootkapitaal kan slechts als massa-actie van de arbeidersklasse gevoerd worden. Het zal voor de arbeiders niet makkelijk zijn de weg naar deze strijd te vinden, en hij zal in de aanvang slechts aarzelend, onzeker tastend betreden worden. Als echter de neerdrukking- en vernietingsactie van het kapitaal tegen de arbeiders begint, hebben deze geen keus dan tussen strijd en ondergang. Deelstrijd zal hier en daar uitbreken, wilde stakingen, hongeropstanden. Het belangrijkste daarbij zal de aaneensluiting zijn, het optreden als klasse-eenheid, de directe actie voor het directe doel. Het voornaamste is, dat met het stukslaan van die partijen die de arbeiders ideologisch verdeelden, het kapitaal zelf bewerkt dat de arbeiders zich bewust worden van hun maatschappelijke eenheid. Al eindigt de afzonderlijke strijd ook van tijd tot tijd in een nederlaag, het bewustzijn van heroverd strijdvermogen zal de winst zijn. En als dan in de eerstvolgende jaren de Hitlerbeweging niet in staat blijkt de crisis op te lossen, dan dreigt haar het lot verslagen te worden door de stormloop der klassenstrijden van onder op.

De Duitse vervolgingen en de boycot-actie

'Waarom rijden er nog treinen naar Duitsland? Waarom worden nog Duitse goederen betrokken en verwerkt? Waar is de internationale socialistische en menselijke solidariteit met onze medewerkers over de grens?'

(*De Syndicalist*¹⁹, 8 april 1933)

De omwenteling in Duitsland kan men geen contra-revolutie noemen, want dit veronderstelt een voorafgegane revolutie. De eigenlijke contra-revolutie begon in Berlijn op 9 november 1918, toen Ebert en Scheidemann de regering op zich namen. Maar deze omwenteling heeft met een contra-revolutie gemeen, dat de bourgeoisie een geweldheerschappij vestigde, het parlementarisme door een regeringsdictatuur verving, voor bepaalde groepen der bevolking de burgerlijke vrijheden en de eenvoudigste mensenrechten ophief, de tot nu toe legale partijcommunisten als misdadigers gevangen zetten de sociaal-democraten het spreken belette en een Jodenvervolging op touw zette die in de rest van de wereld de vraag deed rijzen of Duitsland in middeleeuwse barbaarsheid teruggevallen was.

De gemakkelijke opheffing van het parlementarisme kan alleen hen verrassen die vergeten dat het parlementarisme nooit die wortel geschoten had in de Duitse bourgeoisie. Terwijl in Engeland en Frankrijk de opkomende bourgeoisie de macht veroverd heeft, en daarom het parlement als uitdrukking der volksheerschappij, als hoogste macht over alle regeringspersonen en liberalen door het burgerdom wordt gevoeld, is het parlement in Duitsland van boven af 'ingevoerd'; het was niet de uitdrukking van een bevrijdingsstrijd, en de Duits-voelende burger voelde zich altijd onderdaan van de hogere regeringslichamen.

De vervolging van de communisten en sociaal-democraten ontmoet in de buitenlandse pers hier en daar slechts een uiterst tamme kritiek. Nu is zij natuurlijk niet met de beestachtige gruwelijkheid van de Franse bourgeoisie tegenover de Commune van Parijs te vergelijken. Want het is toch vanzelfsprekend dat toen, bij een geslaagde revolutionaire machtsverovering door de arbeiders, de woede der bourgeoisie veel heftiger en matelozer was dan hier, waar ze zich pas voor de grote aanval op het levenspeil van het proletariaat gereed maakt. Echter, dat de mishandelingen in de concentratiekampen zo weinig protest te voorschijn roepen, toont hoezeer het rechtsgevoel door de klassetoe-

stand wordt bepaald.

Daartegenover hebben de vervolgingen tegen de Joden bijna overal in de burgerlijke wereld scherpe kritiek en verontwaardiging gewekt. Overal waar het kapitalisme heerst, is de gelijkheid van alle mensen voor de mammon bij iedere burger als een zo vanzelfsprekend beginsel in vlees en bloed overgegaan, dat het proclameren van een rassenginsel als een terugval in voor-kapitalistische wancultuur gevoeld wordt. Het is in strijd met de kapitalistische zedenleer dat de waarde van een mens niet naar zijn bezit gemeten wordt. En zo ziet men in de centra der wereld, in West-Europa en Amerika, dat overal protestvergaderingen tegen de Jodenvervolgingen worden gehouden. En daarbij wordt dan als middel om druk op de nieuwe Duitse heersers uit te oefenen een boycot-actie, een boycot van Duitse produkten geproclameerd. Dit voorstel komt niet altijd of in de eerste plaats van de Joden die hun stamgenoten te hulp willen komen, maar dikwijls van anderen. Dat betekent dat de warenproducerende bourgeoisie van andere landen haar winst zoekt te slaan uit de boycot van haar concurrenten. Ook onder de arbeiders buiten Duitsland komt de vraag op of ze niet aan zulk een boycot moeten deelnemen. (Hier roepen *De Syndicalist* en de *OSP*²⁰ tot een dergelijke boycot op.) Niet alleen om de Joden, maar om hun verontwaardiging over de vernietiging van alle politieke vrijheid en de vervolging hunner klassegenoten te betuigen. Voor sociaal-democraten en partij-communisten ligt de gedachte voor de hand om de vijand die hen in Duitsland neerslaat en vervolgt, op andere wijze te treffen en schade te berokkenen.

Voor revolutionaire communisten die de maatschappelijke ontwikkeling in haar samenhang proberen te begrijpen, ligt de kwestie echter anders. Uit meerdere overwegingen. Ten eerste: het helpt niets. De strijd tegen het nationaal-socialisme is de strijd tegen het Duitse grootkapitaal. Deze strijd kan alleen de Duitse arbeidersklasse voeren. Hitler kan alleen door de Duitse arbeiders overwonnen worden.

En wel zo, dat ze in massa-acties tegen de grootkapitalistische dictatuur rebelleren en daarbij tot klaar bewustzijn van hun communistische doeleinden stijgen. Deze verheldering en deze strijd kunnen door een buitenlandse boycot waaraan arbeiders deelnemen, slechts geremd worden. Want — en dit is een tweede overweging — daarbij zouden de arbeiders in een gemeenschappelijke actie met hun bourgeoisie tegen de Duitse bourgeoisie gekoppeld worden. Of nog juister: daarbij

zouden arbeiders door hun bourgeoisie op sleeptouw genomen worden voor de belangen en doeleinden dezer bourgeoisie. Want omdat achter een nog zo oprechte zedelijke verontwaardiging der bourgeoisie haar concurrentiebelang altijd als drijvende kracht staat, zouden de arbeiders onder de schijn van schone, humanitaire doeleinden in werkelijkheid het slachtoffer zijn van een nationalistische verdwazing. De enige uitwerking zou alleen deze kunnen zijn, dat in Duitsland het nationalisme onder de arbeiders versterkt werd en de strijd om de communistische verheldering werd bemoeilijkt.

We zouden dan een tweede 1914 krijgen, toen de arbeiders in alle oorlogvoerende landen zich schikten naar de imperialistische oorlogsdoeleinden van hun bourgeoisie en elkander bestreden.

Kunnen de arbeiders van andere landen, die van West-Europa of Amerika, dan niets doen om hun zwaar bezochte en onderdrukte kameraden in Duitsland te helpen? Zeker kunnen ze dat. In de eerste plaats door de strijd tegen hun eigen bourgeoisie klaar en krachtig te voeren. Ieder voorbeeld van een krachtige arbeidersstrijd in een land werkt aanvurend en verhelderend op de arbeiders in andere landen.

Naast deze inwerking met de daad komt de geestelijke inwerking. Na het ineensinken der oude tactiek heeft de arbeidersklasse klaarheid nodig over de nieuwe te volgen strijdmethode. Dat is geen vraagstuk van één land alleen; het raakt het hele internationale proletariaat en daarom moet men overal door studie en discussie daaraan deelnemen. De ontwikkeling en propaganda van communistische doeleinden, de wederkerige verheldering over doel en wezen van de klassenstrijd, over vraagstukken van staat en revolutie in een land, werkt op alle andere terug. En zolang de propaganda in Duitsland zo bemoeilijkt en de vrije publikatie zo onderdrukt wordt, zullen de communisten van andere landen nodig zijn om de Duitse makkers in hun werk van de verheldering te ondersteunen.

(1933)

Over de vakbonden

Hoe moet de arbeidersklasse tegen het kapitalisme strijden om het te kunnen overwinnen? Dit is de allesoverheersende vraag waarmee de arbeiders dagelijks geconfronteerd worden. Welke doeltreffende acties, welke tactiek kunnen zij aanwenden om de macht te veroveren en de vijand te verslaan? Geen wetenschap, geen theorie heeft hun precies kunnen vertellen wat te doen. Maar spontaan en instinctief door aftasten en aanvoelen van hun mogelijkheden vonden zij de methoden om actie te voeren. En naarmate het kapitalisme groeide, de aarde veroverde en zijn macht vergrootte, nam ook de macht van de arbeiders toe. Nieuwe vormen van actie, verderstrekkend en doeltreffender, ontstonden naast de oude. Het is duidelijk dat, wanneer de omstandigheden veranderen, de wijze waarop actie gevoerd moet worden, de tactiek van de klassenstrijd zich eveneens moet wijzigen. De vakbeweging is de elementaire vorm van arbeidersbeweging in het gevestigde kapitalisme. De geïsoleerde arbeider staat machteloos tegenover de kapitalistische ondernemer. Om dit nadeel te compenseren organiseerden de arbeiders zich in vakbonden. De vakbond verenigt de arbeiders in een gezamenlijk optreden, met de staking als wapen. Dan bestaat er een betrekkelijk evenwicht in de machtsverhoudingen of is soms de macht van de kant van de arbeiders zelfs groter, zodat de geïsoleerde kleine ondernemer zwak staat tegenover de machtige vakbond. Vandaar dat in het ontwikkelde kapitalisme vakbonden en verbonden van ondernemers (kartels, trusts, naamloze vennootschappen) als strijdende machten tegenover elkaar staan.

De vakbeweging kwam het eerst op in Engeland, waar zich ook het industrieel kapitalisme het eerst ontwikkelde. Later breidde zij zich uit over andere landen, als een natuurlijke gezelschap van de kapitalistische industrie. In de Verenigde Staten bestonden bijzondere omstandigheden. Aanvankelijk veroorzaakte de overvloed aan onbeheerd en onbebouwd land dat open lag voor kolonisten, een tekort aan arbeiders in de steden en relatief hoge lonen en goede voorwaarden. De *American Federation of Labor* werd een macht in het land en was over

het algemeen in staat een relatief hoge levensstandaard te handhaven voor de arbeiders die in vakbonden georganiseerd waren.

Het is duidelijk dat de gedachte om het kapitalisme omver te werpen onder dergelijke omstandigheden geen moment bij de arbeiders kon opkomen. Het kapitalisme bood hun een redelijk en tamelijk zeker bestaan. Zij zagen zichzelf niet als een aparte klasse waarvan de belangen in tegenstelling waren met de bestaande orde; zij waren er een deel van. Zij waren zich ervan bewust deel te hebben aan alle mogelijkheden van een opkomend kapitalisme in een nieuw werelddeel. Er was plaats voor miljoenen mensen, meestal afkomstig uit Europa. Voor dit steeds stijgende geweldige aantal boeren was een snel groeiende industrie nodig, waarin arbeiders met doorzettingsvermogen en geluk konden opklimmen tot vrije handwerkslieden, kleine zakenlieden, zelfs tot rijke kapitalisten. Het spreekt vanzelf dat hier een ware kapitalistische geest in de arbeidersklasse de overhand had.

Dit was eveneens het geval in Engeland. Hier was het een gevolg van het Engelse monopolie van de wereldhandel en de grote industrie, aan het ontbreken van concurrenten op de buitenlandse markten en aan het bezit van rijke koloniën, die Engeland een enorme rijkdom verschafte. De kapitalistische klasse behoefde niet voor haar winsten te vechten en kon de arbeiders een redelijk bestaan veroorloven. Er was natuurlijk aanvankelijk wel strijd voor nodig om hen van deze waarheid te overtuigen; maar toen konden zij de vakbonden toelaten en lonen uitkeren in ruil voor arbeidsvrede. Ook hier was dus de arbeidersklasse doorgedrongen van de kapitalistische geest.

Dit nu is volkomen in overeenstemming met het wezenlijke karakter van de vakbeweging. De vakbeweging is een vorm van optreden van de arbeiders, die binnen de kaders van het kapitalisme blijft. Haar doel is niet het kapitalisme te vervangen door een andere produktiewijze, maar binnen het kapitalisme goede levensomstandigheden te verzekeren. Haar karakter is niet revolutionair maar conservatief.

Zeker, vakbondsactie is een vorm van klassenstrijd. Er bestaat een klassentegenstelling binnen het kapitalisme – kapitalisten en arbeiders hebben tegengestelde belangen. Niet alleen wat betreft de instandhouding van het kapitalisme, maar ook binnen het kapitalisme zelf ten aanzien van de verdeling van de totale produktie. De kapitalisten pogen hun winsten, de meerwaarde, zoveel mogelijk te vergroten door het verlagen van de lonen, het verlengen van de werktijden en het

produktiever maken van de arbeid. Anderszijds trachten de arbeiders hun lonen te verhogen en de werktijden te bekorten. De prijs van zijn arbeidskracht ligt niet vast, al moet hij boven een zeker bestaansminimum blijven; en de kapitalist betaalt dit niet vrijwillig. Zo wordt deze tegenstelling de inzet van een strijd, de werkelijke klassenstrijd. Het is de taak en de functie van de vakbonden deze strijd te voeren.

In de vakbeweging ontwikkelde zich voor het eerst bij het proletariaat de karaktertrek van de solidariteit, het saamhorigheidsgevoel in de georganiseerde strijd. Het was de eerste uiting van een georganiseerde proletarische macht. In de oude Engelse en Amerikaanse vakbonden verzwakte en degenereerde deze karaktertrek niet zelden tot een enge gilde-organisatie, een echte kapitalistische mentaliteit. Anders was het echter waar de arbeiders voor hun eigenste bestaan moesten vechten, waar de uiterste inspanningen van hun vakbonden nauwelijks in staat waren hun levensstandaard te handhaven, waar een energiek, strijdend en zich uitbreidend kapitalisme hen op zijn krachtigst aanviel. Daar moesten zij tot het inzicht komen dat alleen de revolutie hun uiteindelijke redding kon zijn.

Daar treedt dus een verschil op tussen de arbeidersklasse en de vakbonden. De arbeidersklasse moet haar blik naar buiten het kapitalisme richten. De vakbeweging bestaat geheel binnen het kapitalisme en laat haar blik daardoor begrenzen. De vakbonden kunnen hoogstens een rol spelen in de klassenstrijd, een noodzakelijke maar kleine rol. En zij brengen een aantal aspecten met zich mee die hen in conflict brengen met de verderstrekkende doelstellingen van de arbeidersklasse.

Met de groei van het kapitalisme en de grote industrie moeten ook de vakbonden groeien. Het worden grote corporaties met duizenden leden, die zich over het gehele land uitstrekken, met afdelingen in iedere stad en iedere fabriek. Er moeten functionarissen worden aangesteld: voorzitters, secretarissen, penningmeesters om plaatselijk en centraal de zaken te regelen en de financiën te beheren. Zij zijn de leiders, die met de kapitalisten onderhandelen en hierdoor een bijzondere vakkundigheid hebben verkregen. De voorzitter van een vakbond is een belangrijk persoon, even belangrijk als de kapitalistische ondernemer zelf, en hij bespreekt met hem op voet van gelijkheid de belangen van de leden. De functionarissen zijn specialisten in het vakbondswerk dat de leden, volkomen in beslag genomen door hun

fabriekswerk, niet zelf kunnen beoordelen of bepalen.

Een dermate grote instelling als een vakbond is niet zo maar een verzameling van afzonderlijke arbeiders. Zij ontwikkelt zich als een levend organisme tot een georganiseerd lichaam met zijn eigen politiek, karakter, mentaliteit en tradities, zijn eigen functies. Het is een lichaam met eigen belangen, die uiteenlopen met die van de arbeidersklasse. Het bezit een wil om te leven en te vechten voor zijn eigen bestaan. Als het ooit zou gebeuren dat de arbeiders niet langer vakbonden nodig hebben, zouden deze toch niet zo maar verdwijnen. Hun kassen, hun leden en functionarissen zijn allemaal realiteiten die niet onmiddellijk zullen verdwijnen, maar hun bestaan zullen voortzetten als elementen van de organisatie.

De vakbondsfunctionarissen en -leiders vertegenwoordigen de speciale belangen van de bonden. Oorspronkelijk arbeiders uit de bedrijven, krijgen zij door hun langdurig werkzaam zijn aan het hoofd van de organisatie een nieuw maatschappelijk karakter. In iedere maatschappelijke groepering, wanneer deze eenmaal groot genoeg is om een aparte groep te vormen, vormt en bepaald de aard van het werk haar maatschappelijk karakter, haar wijze van denken en handelen. De functie van de leiders is volkomen verschillend van die van de arbeiders. Zij werken niet in fabrieken, zij worden niet door de kapitalisten uitgebuit, hun bestaan wordt niet voortdurend door werkloosheid bedreigd. Zij zitten in kantoren, zij hebben een tamelijk zekere positie. Hun taak is de zaken van de organisatie te regelen, te spreken op arbeidersbijeenkomsten en met de werkgevers te onderhandelen. Natuurlijk moeten zij de arbeiders vertegenwoordigen en hun belangen en eisen tegen de kapitalisten verdedigen. Dit wijkt echter weinig af van de positie van de advocaat die aangesteld als adviseur van een organisatie de leden zal vertegenwoordigen en hun belangen naar beste vermogen verdedigen.

Toch bestaat er een verschil. Omdat vele vakbondsleiders uit de gelederen der arbeiders zijn voortgekomen, hebben zij aan den lijve ondervonden wat loonslavernij en uitbuiting wil zeggen. Zij voelen zich leden van de arbeidersklasse en de proletarische geest blijft in hen vaak als een sterke traditie leven. Maar de nieuwe realiteit van hun bestaan draagt er voortdurend toe bij deze traditie te verzwakken. Economisch gesproken zijn zij geen proletariërs meer. Zij confereren met de kapitalisten, onderhandelen over lonen en werktijden en stellen daarbij

belang tegen belang zoals de tegengestelde belangen van de kapitalistische ondernemingen tegen elkaar worden afgewogen. Zij leren de positie van de kapitalist net zo goed te begrijpen als die van de arbeider; zij krijgen oog voor de 'belangen van de industrie'; zij proberen te bemiddelen. Er komen natuurlijk wel persoonlijke uitzonderingen voor, maar in de regel missen zij in tegenstelling tot de arbeider dat elementaire klassebewustzijn, dat de kapitalistische belangen niet begrijpt en deze niet tegen de eigen belangen afweegt, maar voor deze laatste zal vechten. Zo komen zij in conflict met de arbeiders.

De vakbondsleiders in het hoogontwikkelde kapitalisme zijn talrijk genoeg om een aparte groep of klasse te vormen, met een eigen klassekarakter en eigen klassebelangen. Als vertegenwoordigers en leiders van de bonden belichamen zij het karakter en de belangen daarvan. De vakbonden zijn noodzakelijke elementen in het kapitalisme, daarom beschouwen de leiders zichzelf ook als noodzakelijk, als bijzonder nuttige burgers in een kapitalistische maatschappij. De kapitalistische functie van de vakbonden bestaat hierin de klassenconflicten te reguleren en de arbeidsvrede te waarborgen. De vakbondsleiders zien het dus als hun plicht als burger voor die arbeidsvrede te werken en bij conflicten te bemiddelen. De toetssteen van de vakbond ligt duidelijk binnen het kapitalisme; daarom treden de vakbondsleiders niet buiten dit kader. Het instinct tot zelfbehoud, de wil van de bonden om te leven, te vechten voor hun bestaan, komt tot uiting in de wil van de vakbondsleiders om te vechten voor het bestaan van de vakbonden. Hun eigen bestaan is onlosmakelijk verbonden met het bestaan van de vakbonden. Dit is niet geringschattend bedoeld, in de zin dat zij alleen maar aan hun eigen baantje denken wanneer zij voor de vakbonden vechten. Het betekent dat primaire levensbehoeften en maatschappelijke functies het gezichtspunt bepalen. Hun hele leven is geconcentreerd op de vakbonden, alleen daar hebben zij een taak. Daarom zijn de vakbonden voor hen de meest noodzakelijke instelling van de maatschappij, de enige bron van zekerheid en macht. Vandaar dat zij met alle mogelijke middelen in stand moeten worden gehouden en verdedigd. Zelfs wanneer de realiteit van de kapitalistische maatschappij hun positie ondermijnt. Dit is het geval wanneer door de uitbreiding van het kapitalisme de klassentegenstellingen worden toegespitst.

De concentratie van kapitaal in machtige concerns en hun connecties

met de grote banken verschaft de kapitalistische ondernemers een veel sterkere positie dan de arbeiders. Machtige industriële magnaten regeren als alleenheersers over enorme massa's arbeiders. Zij houden hen in volkomen onderwerping en staan niet toe dat 'hun' mensen lid worden van een vakbond. Van tijd tot tijd breekt onder de zwaar uitgebuite loonslaven een opstand uit, een grote staking. Zij hopen betere voorwaarden af te dwingen, kortere werktijden, menselijker levensomstandigheden en het recht zich te organiseren. Organisatoren uit de vakbonden komen hun te hulp. Maar dan maken de kapitalistische heersers gebruik van hun maatschappelijke en politieke macht. De stakers worden hun huizen uitgedreven; ze worden neergeschoten door burgerwachten of gehuurde bandieten; hun woordvoerders worden naar de gevangenis getransporteerd; hulpacties worden op last van de rechtbank verboden. De kapitalistische pers veroordeelt hun zaak als anarchie, moord en revolutie; de publieke opinie wordt tegen hen gemobiliseerd. Dan, na maanden van standvastigheid en heldhaftig lijden, uitgeput door ellende en teleurstelling, niet in staat een bres te slaan in het kapitalistische bolwerk, moeten zij zich onderwerpen en hun eisen uitstellen tot gunstiger tijden.

In de bedrijfstakken waar vakbonden bestaan als machtige organisaties, wordt hun positie verzwakt door deze zelfde concentratie van kapitaal. De sterke stakingskassen die zij hadden opgebouwd zijn onbeduidend vergeleken bij de financiële macht van hun tegenstanders. Een paar *lock-outs* kunnen die volledig uitputten. Hoe sterk de kapitalistische ondernemer de arbeider ook onder druk zet door lonen te verlagen en werktijden te verlengen, de vakbond kan de strijd niet aanbinden. Wanneer er arbeidsovereenkomsten moeten worden vernieuwd, ziet de vakbond zich het zwakst staan. Zij moet de slechte voorwaarden van de kapitalisten accepteren; vakkundigheid in het onderhandelen baat niet. Maar nu beginnen de moeilijkheden met de grote ledenmassa's. De mensen willen vechten; zij willen zich niet zonder strijd overgeven en hebben in die strijd niet veel te verliezen. De leiders hebben echter veel te verliezen, de financiële macht van de vakbonden, misschien zelfs het bestaan daarvan. Zij proberen de strijd, die zij als hopeloos beschouwen, te vermijden. Zij moeten de mensen ervan zien te overtuigen dat het gunstiger is om tot een vergelijk te komen. Dus moeten zij in laatste instantie optreden als woordvoerders van de ondernemers om de arbeiders de voorwaarden van de kapita-

listen op te dringen. Het is zelfs nog erger als de arbeiders beslist willen vechten in tegenstelling tot de beslissing van de vakbonden. Dan moet de macht van de vakbond worden gebruikt als een wapen om de arbeiders te bedwingen.

Zo is de vakbondsleider de slaaf geworden van zijn kapitalistische taak om de arbeidsvrede te handhaven — nu ten koste van de arbeiders, ofschoon hij hun naar beste vermogen van dienst wilde zijn. Zijn blik wordt door het kapitalisme begrensd en uit kapitalistisch oogpunt heeft hij gelijk wanneer hij denkt dat vechten geen zin heeft. De kritiek impliceert dan ook slechts dat de vakbeweging hiermee de grens van haar kunnen heeft bereikt.

Bestaat er dan een andere uitweg? Zouden de arbeiders door middel van strijd iets kunnen bereiken? Waarschijnlijk zullen zij het gevecht om de concrete inzet verliezen, maar zij zullen iets anders winnen. Door zich niet zonder strijd over te geven roepen zij de geest van verzet tegen het kapitalisme op. Zij brengen een nieuwe eis naar voren. Maar hier moet de gehele arbeidersklasse deelnemen. Aan de gehele klasse, aan al hun medearbeiders moeten ze duidelijk maken dat er binnen het kapitalisme voor hen geen toekomst is en dat zij alleen door de strijd, niet als vakbond maar als klasse-eenheid, de overwinning kunnen behalen. Dit betekent het begin van een revolutionaire strijd. En wanneer hun medearbeiders deze les begrijpen, wanneer gelijktijdig stakingen uitbreken in andere bedrijfstakken, wanneer een golf van opstand over het land gaat, dan zal er misschien in de trotse harten van de kapitalisten enige twijfel rijzen aan hun almacht en dan zullen zij zich misschien bereid tonen concessies te doen.

De vakbondsleider begrijpt dit standpunt niet, omdat de vakbonds-ideologie de grenzen van het kapitalisme niet kan overschrijden. Hij verzet zich tegen deze wijze van vechten. Op deze manier strijd voeren tegen het kapitalisme betekent tegelijkertijd de opstand tegen de vakbonden. De vakbondsleider staat naast de kapitalist in een gemeenschappelijke angst voor de opstand van de arbeiders.

De kapitalistische klasse haatte de vakbonden toen deze tegen haar vochten voor betere arbeidsvoorwaarden, maar zij had niet de macht hen volledig te vernietigen. Als de vakbonden probeerden alle krachten van de arbeidersklasse voor de strijd op te wekken, dan zou de kapitalistische klasse hen met alle mogelijke middelen vervolgen. Zij mogen verwachten dat hun acties als rebelle onderdrukt worden, hun

kantoren verwoest door burgerwachten, hun leiders in de gevangenis geworpen en beboet, hun kassen geconfiscieerd. Wanneer zij aan de andere kant de leden van de strijd afhouden, kan de kapitalistische klasse hen beschouwen als waardevolle instellingen, die behouden en beschermd moeten worden; en hun leiders als verdienstelijke burgers. Dus zitten de vakbonden tussen twee vuren; enerzijds de vervolging, moeilijk te dragen voor mensen die vreedzame burgers willen zijn; anderzijds de rebellie van de leden, die de vakbonden kan ondermijnen. De kapitalistische klasse zal, wanneer ze verstandig is, erkennen dat enige vrijblijvende schermutselingen moeten worden toegestaan om de invloed van de vakbondsleiders op de leden te handhaven.

De conflicten die hier ontstaan zijn aan niemand te wijten. Ze zijn het onvermijdelijke gevolg van de kapitalistische ontwikkeling. Het kapitalisme bestaat, maar is niettemin op weg naar de ondergang. Het moet worden bestreden als iets dat leeft en toch van voorbijgaande aard is. De arbeiders moeten een bestendige strijd voeren voor lonen en arbeidsvoorwaarden, terwijl er tegelijkertijd communistische ideeën, al dan niet helder en bewust, in hun geest ontwaken. Zij maken zich nog niet van de vakbonden los, omdat zij voelen dat deze nog steeds nodig zijn, en trachten deze van tijd tot tijd om te vormen tot betere strijdorganen. Maar de geest van de vakbeweging die in de grond kapitalistisch is, leeft niet in de arbeiders. Het verschil tussen deze twee tendensen in het kapitalisme en in de klassenstrijd blijkt nu een kloof te vormen tussen de vakbondsgeest, voornamelijk belichaamd in de leiders, en de groeiende revolutionaire gevoelens van de leden. Die kloof komt duidelijk tot uiting in de tegenovergestelde posities die zij innemen bij verschillende belangrijke maatschappelijke en politieke vraagstukken.

De vakbeweging is nauw gelieerd met het kapitalisme; zij heeft de beste kansen om behoorlijke lonen te bedingen onder een bloeiend kapitalisme. Daarom moet zij in tijden van depressie hopen dat de welvaart zich zal herstellen en trachten deze te bevorderen. Voor de arbeiders als klasse is de kapitalistische welvaart van geen enkel belang. Wanneer deze daalt door crisis of depressie hebben zij de beste kans om het kapitalisme aan te vallen, de krachten van de revolutie te versterken en de eerste stap op weg naar de vrijheid te zetten.

Het kapitalisme breidt haar heerschappij uit over nieuwe continenten, beslag leggend op hun natuurlijke rijkdommen om grote winsten te

kunnen maken. Het verovert koloniën, brengt de inlandse bevolking onder het juk en buit deze uit, wat dikwijls gepaard gaat met verschrikkelijke wreedheden. De arbeidersklasse veroordeelt de koloniale uitbuiting en verzet zich ertegen. Maar de vakbonden steunen dikwijls op koloniale politiek als een methode om de kapitalistische welvaart te vergroten.

Met de enorme groei van het kapitaal in deze tijd worden de koloniën en buitenlandse gebieden gebruikt om grote sommen kapitaal te investeren. Zij worden tot waardevolle bezittingen als afzetgebieden voor de grote industrie en als leveranciers van grondstoffen. Er ontstaat tussen de grote kapitalistische staten een wedloop om koloniën, een fel belangenconflict over de verdeling van de wereld. In deze imperialistische politiek worden de middenklassen meegeleurd in een gemeenschappelijke verheerlijking van de nationale grootheid. Dan scharen de vakbonden zich aan de zijde van de heersende klasse, omdat zij van mening zijn dat de welvaart van hun eigen nationale kapitalisme afhankelijk is van haar succes in de imperialistische strijd. Voor de arbeidersklasse betekent het imperialisme het toenemen van de macht en de onmenselijkheid van hun uitbuiters.

Deze belangenconflicten tussen de nationale kapitalismen komen tot uitbarsting in oorlogen. De bekroning van de imperialistische politiek is een wereldoorlog. Voor de arbeiders betekent oorlog niet alleen de ondergang van al hun gevoelens van internationale broederschap, het betekent ook de meest brute uitbuiting van hun klasse ten bate van kapitalistische winsten. De arbeidersklasse krijgt als de grootste en meest onderdrukte groep van de maatschappij alle verschrikkingen van de oorlog te dragen. De arbeiders moeten niet alleen hun arbeidskracht maar ook hun gezondheid en hun levens offeren.

De vakbonden moeten in tijd van oorlog echter de zijde van de kapitalist kiezen. Hun belangen zijn verbonden met het nationale kapitalisme waarvan zij de overwinning uit het diepst van hun hart moeten wensen. Vandaar dat zij meewerken aan het opwekken van sterk nationale gevoelens en nationale haat. Zij zijn de kapitalist behulpzaam wanneer deze de arbeiders de oorlog indrijft en iedere tegenstand onderdrukt.

De vakbeweging verafschuwt het communisme. Het communisme ontnemt hun iedere bestaansgrond. In het communisme is door de afwezigheid van kapitalistische ondernemers geen plaats voor de

vakbonden en hun leiders. Het is waar dat in landen met een sterke socialistische beweging, waar het gros van de arbeiders socialist is, de vakbondsleiders ook socialisten moeten zijn, zowel van oorsprong als door hun omgeving. Maar dan zijn zij rechtse socialisten en hun socialisme blijft beperkt tot de idee van een gemenebest waar in plaats van hebzuchtige kapitalisten eerlijke vakbondsleiders de industriële productie zullen regelen.

De vakbeweging haat de revolutie. De revolutie stuurt alle normale betrekkingen tussen kapitalisten en arbeiders in de war. In de heftige botsingen die ermee gepaard gaan, worden al die zorgvuldig opgestelde arbeidsovereenkomsten weggevaagd; in haar gigantische krachtmeting verliest de bescheiden bekwaamheid van de vakbondsleiders in het onderhandelen zijn waarde. De vakbonden verzetten zich uit alle macht tegen de ideeën van revolutie en communisme.

Dit verzet is niet zonder gewicht. De vakbonden vormen een macht op zichzelf. Zij hebben sterke kassen tot hun beschikking als een materieel machtselement. Zij hebben hun ideële invloed gehandhaafd en gepropageerd door hun pers, als een geestelijk machtselement. Het is een macht in handen van de leiders, die daarvan telkens gebruik maken wanneer de bijzondere belangen van de vakbonden in conflict komen met de revolutionaire belangen van de arbeidersklasse. Ofschoon opgericht door en bestaande uit arbeiders, is de vakbeweging geworden tot een macht boven en over de arbeiders. Zoals de regering een macht boven en over het volk is.

De verschijningsvormen waarin de vakbeweging optreedt, zijn in de diverse landen verschillend ten gevolge van de verschillende stadia van ontwikkeling van het kapitalisme. Ook blijven zij niet in ieder land voortdurend hetzelfde. Wanneer zij langzaam schijnen af te sterven zijn de arbeiders dank zij hun strijd lust soms in staat hen om te vormen of nieuwe vormen van vakbeweging te creëren. Zo ontsproot in Engeland uit de massa's van de arme havenarbeiders en de andere slecht betaalde ongeschoolde arbeiders in de jaren 1880-90 het *new unionism*²¹ dat de oude vakorganisaties nieuw leven inblies. Tengevolge van de kapitalistische ontwikkeling, door de vestiging van nieuwe industrieën en de vervanging van geschoolde door mechanische arbeid ontstaan grote massa's ongeschoolde arbeiders, die in de afschuwelijkste omstandigheden leven. Tenslotte tot opstand gedwongen, tot grote stakingen, vinden zij de weg naar eenheid en klassebewustzijn. Zij geven de

vakbeweging een nieuwe vorm, aangepast aan een hoger ontwikkeld kapitalisme. Wanneer later het kapitalisme nog machtiger vormen aanneemt, kunnen de nieuwe vakbonden natuurlijk niet ontsnappen aan het lot van iedere vakbeweging en dan komen dezelfde innerlijke tegenstellingen naar voren.

De meest opmerkelijke verschijningsvorm ontstond in Amerika als de *Industrial Workers of the World*. De IWW wortelde in twee vormen van kapitalistische expansie. In de ontzaglijke wouden en vlakten van het Westen vergaarde het kapitalisme de natuurlijke rijkdommen met behulp van ware wild-west methoden van wrede en beestachtige uitbuiting; en de arbeidende avonturiers beantwoordden dit met een even heftige als angstvallige verdediging. En in de Oostelijke staten werden nieuwe industrieën gevestigd op de uitbuiting van miljoenen arme immigranten, afkomstig uit landen met een lage levensstandaard en nu gedwongen tot keiharde, onderbetaalde arbeid of andere ellendige werkomstandigheden.

Tegenover de enghartige gilde-mentaliteit van de oude vakbeweging, van de AFL die de arbeiders van één industrietak opdeelde in een aantal afzonderlijke bonden, stelde de IWW het principe: alle arbeiders van één fabriek moeten als kameraden tegenover één heerser één bond vormen, om als een sterke eenheid tegen de ondernemer te kunnen optreden. Tegenover de menigte van vaak naijverige en kibbelende vakbonden hief de IWW de leus aan: één grote vakbond voor alle arbeiders. De strijd van één groep is de zaak van allen. De solidariteit strekt zich uit over de gehele klasse. In tegenstelling tot de hooghartige minachting van de goed-betaalde oude Amerikaanse organisaties van geschoolde arbeiders tegenover de ongeorganiseerde immigranten waren het juist deze slechtst betaalde proletariërs die de IWW voor de strijd inzetten. Zij waren te arm om hoge contributies te betalen en gewone vakbonden op te bouwen. Maar wanneer onder hen de opstand in grote stakingen losbarstte, was het de IWW die hen leerde hoe te strijden, die steunfondsen over het gehele land inzamelde en die in haar pers en voor de rechtbanken hun zaak verdedigde. Door een roemrijke serie grote gevechten bezielde zij deze massa's met de wil zich te organiseren en met zelfvertrouwen. In tegenstelling tot de oude vakbonden die vertrouwden op hun sterke kassen, stelden de *Industrial Workers* hun vertrouwen in de levende solidariteit en de kracht van het uithoudingsvermogen, in stand gehouden door een laaiend enthousi-

asme. In plaats van de logge massieve constructies van de oude vakbonden vertegenwoordigden zij de soepele structuur, met een schommelend ledental, dalend in tijden van rust, groeiend en toenemend in de strijd zelf. In tegenstelling tot de conservatieve, kapitalistische mentaliteit van de vakbonden waren de *Industrial Workers* anti-kapitalistisch en voorstanders van de revolutie. Daarom werden zij door de gehele kapitalistische wereld met intense haat vervolgd. Zij werden in de gevangenis geworpen en op valse beschuldigingen gemarteld. Ten aanzien van hen werd zelfs een nieuwe misdaad uitgevonden: die van *criminal syndicalism*.²²

De industriële vakbeweging alleen is als methode om de kapitalistische klasse te bestrijden niet voldoende om de kapitalistische maatschappij omver te werpen en de wereld voor de arbeidersklasse te veroveren. Zij bestrijdt de kapitalisten als ondernemers, op het economisch terrein van de produktie; maar zij heeft niet de middelen om hun politieke bolwerk, de staatsmacht omver te werpen. De IWW is niettemin tot dusverre de meest revolutionaire organisatie in Amerika geweest. Meer dan ieder ander heeft zij ertoe bijgedragen klassebewustzijn en inzicht, solidariteit en eenheid bij de arbeidersklasse op te wekken, haar blik op het communisme te richten en haar voor te bereiden op de strijd.

De les die we uit al deze gevechten moeten trekken, is dat de vakbeweging het grootkapitaal niet kan overwinnen. En als zij al af en toe een overwinning behaalt, geeft dat slechts een tijdelijke verlichting. Toch zijn deze gevechten noodzakelijk en moeten zij geleverd worden. Minder als een strijd tot het bittere einde dan als een strijd om de uiteindelijke overwinning.

Bij een strijd tussen een geïsoleerde groep arbeiders en een geïsoleerde kapitalistische ondernemer zouden de partijen op gelijke voet staan. Maar een geïsoleerde groep arbeiders tegenover een ondernemer die door de gehele kapitalistische klasse wordt gesteund, staat machteloos. En dit is hier het geval: de staatsmacht, de financiële macht van het kapitalisme, de heersende opinie van de middenklasse die door de kapitalistische pers is opgehitst — zij alle vallen de groep van strijdende arbeiders aan. Maar steunt de arbeidersklasse de stakers? De miljoenen andere arbeiders beschouwen deze strijd niet als hun eigen zaak. Natuurlijk sympathiseren zij en vaak zamelen zij geld in voor de stakers, en dit kan enige steun betekenen, als de distributie daarvan tenminste niet door de rechterlijke macht geregeld wordt. De mil-

joenen kijken passief op een afstand toe. Daarom kan de strijd niet in een overwinning eindigen (behalve in sommige bijzondere gevallen, wanneer de kapitalisten om zakelijke redenen er de voorkeur aan geven concessies te doen), omdat de arbeidersklasse niet als een onverdeelde eenheid strijdt.

De zaak komt natuurlijk anders te liggen, wanneer de arbeidersmassa's zo'n gevecht werkelijk beschouwen als een zaak die hen direct aangaat, als zij vinden dat hun eigen toekomst op het spel staat. Dan moet de staatsmacht, de kapitalistische macht, worden opgesplitst en kan zij niet in haar geheel tegen een afzonderlijke groep van arbeiders worden gebruikt. Dan komt zij tegenover de collectieve macht van de arbeiders te staan.

komt zij tegenover de collectieve macht van de arbeiders te staan.

Een verdere uitbreiding van de staking eindigend in een algemene staking, is dikwijls voorgesteld als middel om een nederlaag af te wenden. Maar dit moet niet worden beschouwd als een werkelijk geschikt patroon, dat toevallig een keer tot de overwinning heeft geleid en waarvan men nu verwacht dat zij deze verzekert. Als dat het geval zou zijn, zouden de vakbonden er vaker als vaste tactiek gebruik van hebben gemaakt. Zij kan niet naar believen door de vakbondsleiders worden afgekondigd, als een eenvoudige tactische maatregel. Zij moet uit het diepste gevoelen van de massa's komen, als uiting van hun spontaan initiatief; en dit wordt alleen opgewekt wanneer het doel van de strijd belangrijker is of wordt dan de eenvoudige loonstrijd van één groep. Alleen dan zullen de arbeiders hier al hun krachten, hun enthousiasme, solidariteit en uithoudingsvermogen aan wijden.

En zij zullen al deze krachten ook nodig hebben. Want ook het kapitalisme zal sterkere machten dan vroeger in de strijd inzetten. Het mag dan verslagen en bij verrassing genomen zijn door het ongewoon vertoon van proletarische macht en daardoor concessies hebben gedaan, maar het zal nieuwe krachten putten uit de hechtste steunpunten van zijn macht en het zal doorvechten om zijn positie te herstellen. Daarom is de overwinning van de arbeiders noch blijvend noch zeker. Er is geen duidelijke en open weg naar de overwinning. Deze weg moet zelf worden gekapt en aangelegd door de kapitalistische jungle ten koste van enorme inspanningen.

Maar zelfs op die manier zal het een grote vooruitgang betekenen. Een golf van solidariteit is door massa's gegaan, zij hebben de geweldige

kracht van de klasse-eenheid gevoeld, hun zelfvertrouwen is opgewekt en zij hebben het enge groeps-egoïsme van zich af geschud. Door hun eigen daden hebben zij een nieuw inzicht verworven: wat het kapitalisme betekent en hoe zij als klasse tegenover de kapitalistische klasse staan. Zij hebben een glimp van hun weg naar de vrijheid opgevangen. Zo verruimt het beperkte terrein van de vakbondsstrijd zich tot het brede terrein van de klassenstrijd. Maar nu moeten de arbeiders zelf veranderen. Zij moeten hun blik op de wereld verruimen. Hun geest moet zich verheffen boven hun vak en hun werk binnen de fabrieksmuren, zodat zij de maatschappij in haar geheel kunnen overzien. Zij moeten uitstijgen boven de kleine dingen om hen heen. Zij moeten zich opstellen tegenover de staat; zij betreden het terrein van de politiek. De problemen van de revolutie moeten worden aangepakt.

(1936)

Partij en arbeidersklasse

Tegen het artikel 'Naar een Nieuwe Arbeidersbeweging'²³ zijn in de No. 11 van de *RK* (Duitse *Raden-korrespondentie*) opmerkingen en bedenkingen als discussie-materiaal afgedrukt, die van waarde zijn voor een nadere belichting van onze opvattingen.²⁴ We zien de allereerste beginselen van een nieuwe arbeidersbeweging ontstaan; de oude beweging is belichaamd in partijen; het geloof aan de partij is de grootste belemmering die de arbeidersklasse nu machteloos maakt. Daarom vermijden wij de vorming van een nieuwe partij; niet omdat we te weinig zijn in getal — iedere partij moest klein beginnen — maar omdat een partij op dit ogenblik een organisatie betekent, die de arbeidersklasse wil leiden en beheersen. Daartegenover stellen wij het beginsel: de arbeidersklasse zal zich alleen kunnen verheffen en kunnen overwinnen als zij *zelf* haar lot in de hand neemt. De arbeiders moeten niet gelovig de leuzen van een ander, van een groep overnemen, ook niet de onze, maar *zelf denken, zelf handelen, zelf beslissen*. Daarom beschouwen we als hun natuurlijk orgaan ter verheldering in deze tijd de werkgroepen, de zich zelf vormende, hun weg zelf zoekende studie- en discussie-organisatie.

Deze opvatting staat in de scherpste tegenstelling tot de overgeleverde opvattingen over de rol van de partij als belangrijkste orgaan voor het brengen van verheldering in het proletariaat. Daarom stoot zij in vele kringen die niets meer willen weten van de socialistische of communistische partij, op tegenstand en verwerping. Gedeeltelijk is dat de macht der traditie; als men steeds de strijd der arbeiders als strijd van de partij en strijd tussen de partijen heeft beschouwd, is het erg moeilijk de wereld uit de gezichtshoek van de klasse en de klassenstrijd zonder meer te bekijken. Maar gedeeltelijk steekt ook daarin het bewustzijn dat ondanks alles de partij een wezenlijke en belangrijke rol in de bevrijdingsstrijd van het proletariaat heeft te vervullen. Deze willen we nu nader beschouwen.

Het verschil waarom het hier gaat, laat zich kort als volgt samenvatten: een partij is een groepering naar opvattingen, een klasse is een